

Aanwijzing van de takken van Rijksdienst der posten, der telegrafie en der telefonie voor een beheer als bedoeld in artikel 88 der Comptabiliteitswet (Stb. 1927, no. 259)

(Aanwijzingswet P T T-1954)

Regeling van de postdienst en van de postchèque- en girodienst (Postwet 1954)

Instelling van een Rijkspostspaarbank (Postspaarbankwet 1954)

Instelling van een P T T-raad

MEMORIE VAN ANTWOORD
(Ingezonden 11 September 1954)

No. 12

Algemene opmerkingen

Voor de instemming van verschillende zijden betuigd met de strekking van de onderhavige ontwerpen zijn de ondergetekenden erkentelijk.

Een definitieve regeling van deze materie op korte termijn, ter voldoening aan de behoefte van het PTT-bedrijf aan een administratieve basis, welke is afgestemd op de levensvoorwaarden van een modern bedrijf en ter beëindiging van de ongewenste toestand, dat een wettelijke regeling daterende van vóór de oorlog (te weten die betreffende de Rijkspostspaarbank) niet kon worden nageleefd in verband met tijdens de bezetting getroffen regelingen, welke door de Nederlandse wetgever voorshands moesten worden bestemd, is door hen van meetaf nagestreefd. Volledige kennisneming van deze zaak — ook van de voorgeschiedenis, waaromtrent de Memorie van Toelichting enkele mededelingen bevat — alsmede een hernieuwd onderling overleg vergden echter meer tijd dan aanvankelijk werd vermoed.

Aanwijzingswet PTT-1954

Het weder van toepassing verklaren van de Comptabiliteitswet en de Bedrijvenwet — waarover vele leden hun voldoening uitspreken — mag naar het oordeel van de ondergetekenden in geen geval er toe leiden, dat het Staatsbedrijf der PTT bij zijn bedrijfsvoering in de noodzakelijke vrijheid van beweging, verband houdende met de eis tot voortdurende aanpassing van het bedrijf aan de ontwikkeling van het maatschappelijk verkeer of in de doelmatigheid bij de uitvoering van zijn taak zou worden belemmerd. De Comptabiliteits- en de Bedrijvenwet dateren uit een periode, waarin de gedachten over de mate van maatschappelijke bewegelijkheid van Overheidsbedrijven andere waren dan thans worden gehuldigd. Het inmiddels ingetrokken ontwerp 636 was een poging om zodanige regeling buiten de bestaande raamwetten tot stand te brengen. Een waarborg als hierbedoeld is — zij het ook minder vergaand — naar het inzicht van de ondergetekenden ook te verkrijgen binnen het kader dezer raamwetten indien althans enige noodzakelijke modificaties daarop in de Aanwijzingswet worden opgenomen.

In verband hiermede wordt in een aantal gevallen afwijking van het gestelde in de uit 1928 daterende vorenbedoelde wetten voorgesteld. Afwijkingen, die overigens geen principiële betekenis hebben doch uitsluitend een snellere afwikkeling bij de uitvoering beogen, en op grond van aan de praktijk ontleende overwegingen als aan grote bedrijven toekomstende noodzakelijke faciliteiten, reeds eerder aan andere Staatsbedrijven werden toegekend.

In hoeverre er aanleiding bestaat de Comptabiliteitswet zelve te wijzigen gelijk in het Voorlopig Verslag geopperd wordt, alsmede op welke wijze door herziening van vorenbedoelde wet en een eventuele verandering van werkwijze van de Algemene Rekenkamer een meer bevredigende financieel-economische controle op de Overheidsbedrijven zou kunnen worden uitgeoefend, zijn vraagpunten, welke in eerste aanleg, als zeer principiële vraagpunten van algemeen financiële aard, uitvoerige studie en onderzoek van de Minister van Financiën vorderen, die gaarne toezegt, aan dit algemene probleem verdere aan-

dacht te schenken, mede naar aanleiding van de inhoud van het Voorlopig Verslag te dezer zake. De ondergetekenden hebben zich echter op het standpunt gesteld, dat een definitieve regeling van de status van PTT niet langer kon worden uitgesteld, hetgeen onvermijdelijk zou zijn indien op een wijziging van vorenbedoelde wetten zou moeten worden gewacht.

Overigens behoeft aanvaarding van de nieuwe Aanwijzingswet PTT het eventueel ter hand nemen van de hierbedoelde wijzigingen niet te vertragen. Mocht te zijner tijd een gewijzigde wettelijke regeling op deze punten tot stand komen, dan zullen de aanwijzingswetten, gebaseerd op de Bedrijvenwet daarmede zo nodig in overeenstemming moeten worden gebracht.

Wat de afwijkingen in concreto betreft kan — naast hetgeen reeds in algemene zin daaromtrent in de Memorie van Toelichting werd opgemerkt — de volgende nadere toelichting worden gegeven.

Van artikel 5, eerste lid onder 1e, van de Bedrijvenwet wordt afgeweken omdat in 1941 een reserve tot dekking van brandschade werd ingevoerd. Het wordt gewenst geacht deze regeling te bestendigen. Ook de Aanwijzingswet voor de Staatsmijnen bevat een zodanige afwijking. Verwezen moge worden naar artikel 3 van de wet van 29 December 1928, S 516.

Afwijking van artikel 9, tweede lid, van de Bedrijvenwet is op praktische gronden geboden omdat voor bepaalde gevallen het directe verband tussen de door het Rijk verstrekte kapitalen en gedane aflossingen tot de bedragen der afschrijvingen niet te leggen is. Naast het reeds in de Memorie van Toelichting genoemde voorbeeld kan b.v. gedacht worden aan het bedrijfsmiddel „terreinen”, waarop in het algemeen geen afschrijvingen plaats vinden.

Afwijking van artikel 28 van de Comptabiliteitswet (kwijschelding van vorderingen) wordt, gezien de grote omvang van het aantal opdrachten, blijkens de praktijk noodzakelijk geacht.

Een gelijke bepaling is ook opgenomen in de Aanwijzingswet voor de Staatsmijnen, waarvoor verwezen moge worden naar artikel 8 van de eerder genoemde aanwijzingswet. Ten aanzien van de afwijking van artikel 29, tweede en derde lid, van de Comptabiliteitswet (verkoop van roerende zaken) geldt hetzelfde. Ook hier is geen sprake van een novum doch uitsluitend van het realiseren van hetgeen in de praktijk noodzakelijk is gebleken en in 1928 bij het tot stand brengen van de toenmalige Aanwijzingswet PTT nog niet kon worden voorzien. Men meende destijds te kunnen volstaan met de bedrijfsleiding zodanige bevoegdheid te geven ten aanzien van de verkoop van telegraaf- en telefoonlijnen welke niet meer voor de dienst benodigd zouden zijn (zie artikel 3 van de desbetreffende aanwijzingswet).

Een bepaling als thans voorgesteld komt voor zowel in de Aanwijzingswet van de Artillerie-inrichtingen (artikel 3a van de wet van 29 December 1928, S 511) als in die van de Staatsmijnen (artikel 9a).

Voor de afwijking van artikel 30 van de Comptabiliteitswet geldt evenzeer dat blijkens in de praktijk opgedane ervaring vereenvoudiging in de behandeling van dadingen noodzakelijk wordt geacht. Dit sluit geheel aan bij de afwijking van artikel 28 van de Comptabiliteitswet (kwijschelding van vorderingen). Bovendien is de bevoegdheid van de Directeur-Generaal op beide punten tot een bescheiden bedrag beperkt.

De bevoegdheid tot het aangaan van overeenkomsten (afwijking van artikel 32 van de Comptabiliteitswet) ligt mede in de lijn van een doeltreffende bedrijfsuitoefening. Ten aanzien van het tweede en derde lid van dit artikel (termijnbepalingen) bestond overigens reeds de mogelijkheid tot afwijking in de Aanwijzingswet PTT 1928 (S 514), welke afwijking ook voorkomt in de meer genoemde Aanwijzingswetten voor de Artillerie-inrichting en (artikel 4) en voor de Staatsmijnen (artikel 10).

Hierbij sluit logisch aan de afwijking van artikel 33, eerste en tweede lid, van de Comptabiliteitswet (uitvoering werken en leveringen), een bepaling welke ook reeds voorkomt in de beide

meergenoemde aanwijzingswetten (zie respectievelijk artikel 5 voor de Artillerie-inrichtingen en artikel 11 voor de Staatsmijnen).

Ook de afwijking van artikel 34 van de Comptabiliteitswet (voorschotten) beoogt een eenvoudiger afwikkeling van zaken. Een gelijke bepaling wordt gevonden in artikel 5a van de Aanwijzingswet Artillerie-inrichtingen en in artikel 12 van de Aanwijzingswet Staatsmijnen.

De ondergetekenden menen met het vorenstaande te hebben aangetoond, dat met de voorgestelde afwijkingen er niet naar wordt gestreefd voor het Staatsbedrijf der PTT een uitzonderingspositie te scheppen, doch dat uitsluitend wordt beoogd, in de geest van de Memorie van Toelichting en van hetgeen hierboven in algemene zin is opgemerkt, dit Staatsbedrijf die faciliteiten te verschaffen die in de praktijk noodzakelijk zijn gebleken om eenvoud en doelmatigheid bij de uitvoering te verzekeren.

De afwijking van artikel 5, tweede lid onder c, van de Bedrijvenwet, waarop nog in het bijzonder de aandacht wordt gevestigd door de hier aan het woord zijnde leden, kan als volgt worden gemotiveerd. Het spreekt welhaast vanzelf, dat men, indien een reserve in het leven wordt geroepen, de op die reserve gekweekte rente daaraan ten goede doet komen. Enig bezwaar zou hiertegen slechts kunnen worden gemaakt indien aldus in de loop der jaren het voor die reserve gedachte maximum zou worden overschreden. Zoals in de Memorie van Toelichting werd medegedeeld wordt gedacht aan een reserve, die een bedrag van 40 à 50 miljoen niet zal overtreffen. Dit zal niet aanstonds kunnen worden bereikt doch geleidelijk tot stand moeten worden gebracht mede door toevoeging van de gekweekte rente.

Het ligt echter in de bedoeling, zodra de reserve naar het oordeel van de Minister van Financiën en van de voor het PTT-bedrijf verantwoordelijke bewindsman een hoogte heeft bereikt die voor de waarborging van een evenwichtig beheer van het Staatsbedrijf der PTT noodzakelijk moet worden geacht en waarvan de orde van grootte in het vorenstaande werd aangeduid, de rente rechtstreeks aan het Rijk ten goede te laten komen.

Wellicht zou de vraag gesteld kunnen worden of het dan niet eerder de voorkeur zou verdienen in de wet een maximum voor de hierbedoelde reserve te fixeren en voorts in de wet te bepalen, dat de gekweekte rente slechts aan de reserve ten goede komt voorzover dat wettelijk maximum nog niet is bereikt. Daartegen bestaat bij de ondergetekenden bezwaar omdat de omvang van een conjunctuurreserve, afhankelijk als deze is van de algemene situatie, niet voor langere tijd kan worden vastgesteld. De ondergetekenden menen echter met de in het voorafgaande gegeven nadere toelichting de zekerheid te hebben verschaft, dat uitdrukkelijk niet wordt beoogd de reserve door middel van de rente-toevoeging ad libitum te verhogen. De bedoeling van de conjunctuur-reserve is geen andere dan een veiligheidsmarge te scheppen voor een ongetwijfeld conjunctuurgevoelig bedrijf als dat der PTT.

Het leedwezen, dat door vele leden wordt uitgesproken, dat dit ontwerp minder ver gaat in de richting van een soepele bedrijfsvoering met grotere autonomie en een meer op commerciële bedrijfsvoering gerichte organisatie dan het thans ingetrokken ontwerp, wordt door de ondergetekenden — na afweging van alle argumenten pro en contra — niet ten volle gedeeld. Het is wellicht dienstig in het kort te vermelden welke overwegingen er toe hebben geleid het aanvankelijk standpunt te herzien. In de eerste plaats was de ernstige critiek tegen het aanvankelijk ontwerp voor de toenmalige Minister van Financiën aanleiding aan een meer beperkte opzet de voorkeur te geven. Dit standpunt wordt door zijn opvolger gedeeld.

Voorts is de eerste ondergetekende nimmer een zodanig voorstander van deze opzet geweest als de bewindslieden, die destijds verantwoordelijkheid droegen voor de voorbereiding en indiening van het aanvankelijke ontwerp, omdat naar zijn overtuiging een ook door hem noodzakelijk geachte grotere bewegingsvrijheid voor het bedrijf eveneens verkregen kan worden op de thans voorgestelde wijze.

De vraag of inderdaad bewegingsvrijheid alleen inhaerent is aan het bezit van rechtspersoonlijkheid wordt — zoals uit het vorenstaande reeds voortvloeit — door de ondergetekenden ontkend. Ook zonder toekenning van rechtspersoonlijkheid is het naar hun mening mogelijk gebleken, door op verschillende punten afwijking van de Comptabiliteitswet en van de Bedrijvenwet voor te stellen alsmede door het projecteren van een behoorlijke conjunctuurreserve en van een vernieuwingsfonds, aan het Staatsbedrijf der PTT de voor een doelmatige bedrijfsvoering noodzakelijk geachte vrijheid te verlenen zonder daarbij in principiële zin te kort te doen aan de bevoegdheden van de Staten-Generaal en van de Algemene Rekenkamer.

Aldus wordt aan het verlangen van de hier aan het woord zijnde leden tegemoet gekomen. De ondergetekenden kunnen zich namelijk niet verenigen met de opvatting, dat het aanvankelijke ontwerp de beking had, dat het een proeve had kunnen zijn om na te gaan welke wijzigingen te zijner tijd in de meerbedeelde comptabele wetten zouden kunnen worden opgenomen. Veeleer staan zij op het standpunt, dat, indien een wijziging in de verhouding tussen overheid en staatsbedrijven noodzakelijk wordt geacht, de algemene wetten vooraf dienen te worden gewijzigd. De grondslagen voor een zodanige nieuwe regeling van de vorenbedoelde verhouding dienen vast te staan voordat de uitwerking daarvan in de verschillende aanwijzingswetten, die inderdaad onderling verschillende aspecten kunnen vertonen in verband met het onderling uiteenlopend karakter van de onderscheidene staatsbedrijven, aan de orde komt. Het algemene probleem, waar het hier in wezen om gaat, is immers niet onbekend. Het betreft de vraag of men thans reeds de tijd gekomen acht om de uit 1928 daterende wetten te herzien in diër voege, dat de mogelijkheid wordt geschapen om een meer efficiënte en commerciële bedrijfsvoering voor overheidsbedrijven en een daarop aangepaste controle te verwezenlijken.

Zolang een zodanige wijziging niet tot stand is gekomen achten de ondergetekenden een regeling van de status van het Staatsbedrijf der PTT in overeenstemming met de algemene strekking van de bestaande raamwetten geboden.

Van een „onverkorte” handhaving dezer raamwetten is — zoals reeds uit het voorafgaande zal zijn gebleken — allerminst sprake. Inzake, waar mogelijk is aanpassing gezocht en verkregen aan de werkelijke behoeften van het PTT-bedrijf. De ondergetekenden achten de bevoegdheden, welke volgens het onderhavige ontwerp aan de bedrijfsleiding toekomen, in het raam van de huidige algemene wetgeving inderdaad bevredigend. De bedrijfsleiding zal over voldoende bewegingsvrijheid met betrekking tot de uitvoering beschikken.

De vraag of de Regering het voor een efficiënte bedrijfsvoering ook niet ongewenst acht, dat het PTT-bedrijf bij enige tegenslag direct weer op de schatkist van het Rijk zou moeten terugvallen, wordt bevestigend beantwoord.

Teneinde een zodanige situatie te voorkomen is in het ontwerp juist voorzien in een algemene reserve ter verzekering van een evenwichtig beheer. Evenals bij de Staatsmijnen zal het dus bij PTT niet nodig zijn in moeilijke jaren direct een beroep op het Rijk te doen.

In hoeverre voor de Staten-Generaal de noodzaak bestaat zich met details bezig te houden moge geheel aan het inzicht van de Kamers worden overgelaten. De eerste ondergetekende zegt zijnerzijds gaarne toe er naar te zullen streven de verslaggeving en andere informaties betreffende het bedrijf zodanig overzichtelijk te doen zijn, dat een controle op de hoofdlijnen van het gevolgde beleid zo effectief mogelijk zal kunnen zijn.

De verhouding van het Staatsbedrijf der PTT tot de Regering, de Staten-Generaal en de Algemene Rekenkamer is te allen tijde goed geweest. De ondergetekenden stellen er prijs op uitdrukkelijk mede te delen, dat hun nimmer is gebleken van enig tekort aan medewerking van het bedrijf jegens één dezer organen.

Anderzijds is hun niet bekend dat in de boezem der Regering, bij de Staten-Generaal of bij de Algemene Rekenkamer enige klacht zou bestaan of hebben bestaan over de verhouding tot het Staatsbedrijf. Uiteraard hebben zich wel eens verschil-

len van mening voorgedaan doch deze zijn altijd met eerbiediging van elkanders standpunt behandeld en tot oplossing gebracht.

Voor zoveel de geschiedenis stof heeft opgeleverd voor de onderhavige voorstellen is deze uitsluitend ontleend aan de groei van het maatschappelijk leven en de meer intense deelname van het PTT-bedrijf daaraan.

De opmerkingen over de al dan niet wenselijkheid van de eenheid van beheer van 's Rijks financiën en over de mogelijkheid van grotere decentralisatie op dit punt hebben de bijzondere aandacht van de tweede ondergetekende. De daarin neergelegde wijdomvattende gedachten lenen zich bezwaarlijk voor een gedachtenwisseling in het kader van de onderhavige speciale wetsvoorstellen.

Hoewel gestreefd dient te worden naar een commerciële bedrijfsvoering ligt het niet in de bedoeling goed te vinden, dat het aan het Staatsbedrijf der PTT door de overheid verleende monopolie zou worden gebruikt voor het najagen van een onevenredige winst. Doelstelling van het bedrijf blijft het verlenen van een zo goed mogelijk dienstbetoon aan het publiek op voor het personeel verantwoorde arbeidsvoorwaarden tegen zo laag mogelijke tarieven. Indien behoorlijke reserves en een vernieuwingsfonds zullen zijn toegestaan zal — behoudens in zeer onvoorziene omstandigheden — een beroep op het Rijk niet aan de orde komen. Zoals door de hier aan het woord zijnde leden terecht wordt opgemerkt zal binnen het kader van deze algemene opzet niet elk afzonderlijk tarief op zichzelf commercieel verantwoord behoeven te zijn. Het verrichten van dienstbetoon beneden kostprijs zal echter te allen tijde nauw in het oog worden gehouden opdat buitensporigheden worden vermeden en opdat in elke gegeven situatie beoordeeld kan worden in hoeverre een verhoging van op zichzelf te lage tarieven tot een vergoeding op basis van kostprijs, gezien de algemene ontwikkeling van het prijspeil, gerechtvaardigd mag worden geacht.

Teneinde het betoog met betrekking tot de aanwijzingswet niet te onderbreken geeft de eerste ondergetekende de voorkeur eraan, de in het verband van het betoog over de tarieven in het Voorlopig Verslag gemaakte opmerkingen, welke meer in het bijzonder tot de postale sector behoren bij de navolgende bespreking over de nieuwe postwet te behandelen.

Slechts zij één opmerking, buiten postaal verband vallende, nl die betreffende de tarieven van de radiodistributie, te dezer plaatse beantwoord. De eerste ondergetekende moge hiervoor verwijzen naar hetgeen terzake door hem werd medegedeeld in de tot de Eerste Kamer der Staten-Generaal gerichte Memorie van Antwoord betreffende de PTT-begroting voor het dienstjaar 1954 (3200 H-nr 91a).

Voortgaande in het betoog over de status van het PTT-bedrijf ontmoeten de ondergetekenden de opmerkingen in het Voorlopig Verslag gemaakt over de reserves.

Wat in het bijzonder de regeling inzake de reserves betreft, welke is opgenomen in de artikelen 5 en 6, moge het volgende dienen. In het algemeen kan de veronderstelling, door vele leden aan het slot van deze paragraaf geuit, worden onderschreven.

De ondergetekenden zijn deze leden erkentelijk voor de steun, die zij in hun beschouwing hebben gegeven aan de voorstellen terzake van de reserves.

Artikel 5 heeft slechts formele betekenis.

Aangezien de rechtspersoonlijkheid van het Staatsbedrijf der PTT wordt beëindigd, moet overdracht van het eigen vermogen en dus ook van de reserves aan het Rijk plaats vinden. Tezeldertijd worden krachtens artikel 6 deze reserves, thans bij het Rijk in beheer, ter beschikking van het bedrijf gesteld in de vorm van een bijzondere vordering op het Rijk conform het bepaalde in de Bedrijvenwet.

Behoudens hetgeen in het voorafgaande reeds in algemene zin met betrekking tot de reserves werd opgemerkt kunnen voor het vormen van deze reserves de volgende motieven worden aangevoerd.

De algemene reserve ter verzekering van een evenwichtig beheer (artikel 6, eerste lid onder a) is in hoofdzaak een

conjunctuurreserve. Deze heeft derhalve ten doel de onvermijdelijke conjunctuurschommelingen op te vangen teneinde een beroep op 's Rijks Schatkist in moeilijke omstandigheden te kunnen vermijden en herhaalde tariefswijzigingen te kunnen voorkomen. Het zal duidelijk zijn, dat — indien zodanige reserve zou ontbreken — bij elke ongunstige schommeling in de conjunctuur de daaruit voor het bedrijf voortvloeiende verliezen hetzij door een dekking uit 's Rijks Schatkist dan wel mede door aanpassing van de tarieven zouden moeten worden goedgemaakt. Niet alleen dat zulks voor het Rijk in bepaalde omstandigheden uitermate bezwaarlijk kan zijn, ook voor de gebruikers van de verschillende diensten zou een herhaalde tariefswijziging zeer onaantrekkelijk zijn hetgeen op zijn beurt weer kan leiden tot een vermindering in het gebruik met alle nadelige gevolgen van dien. Het vorenstaande samenvattend maken de ondergetekenden de woorden door vele leden in dit verband gebezigd namelijk „dat het zeker verantwoord is om dit bedrijf in staat te stellen ernstige schokken als plotselinge conjunctuurdalingen en andere onvoorziene tegenslagen met behulp van de gevormde reserve op te vangen zonder dat direct met tariefsverhogingen of een beroep op de Schatkist van de Overheid gereageerd behoeft te worden”, gaarne tot de hunne.

Na deze uiteenzetting over het doel van de algemene reserve ter verzekering van een gelijkmatig beheer behoeft het geen betoog, dat het Vernieuwingsfonds, genoemd in artikel 6, eerste lid onder *b.* een afzonderlijke functie heeft.

Zoals reeds in de Memorie van Toelichting is medegedeeld, wordt namelijk met de vorming van dit fonds beoogd de winsten te reserveren, welke kunnen ontstaan indien bij de berekening van de afschrijvingen niet volledig rekening kan worden gehouden met het prijspeil, waarop de duurzame bedrijfsmiddelen zullen moeten worden vervangen.

De op deze wijze gereserveerde winsten zullen, indien de wenselijkheid zich daartoe voordoet, kunnen worden aangewend voor extra-afschrijvingen op bedrijfsmiddelen.

De bijzondere reserves, bedoeld in artikel 6, eerste lid onder *c.* zijn bedoeld ter opvang van ernstige bedrijfsschade. Zij zullen van bescheiden omvang zijn.

Zoals uit het vorenstaande moge blijken bestaat geen aanleiding voor de vrees, dat met de in artikel 6 bedoelde reserves het budgetrecht van de Kamer zou worden uitgehold, omdat de Staten-Generaal de mogelijkheid blijven behouden bij de behandeling van de begroting van het Staatsbedrijf der PTT het gebruik van de reserves ten behoeve van dit bedrijf te beoordeelen.

Postwet 1954

De eerste ondergetekende moge naar aanleiding van dit gedeelte van het Voorlopig Verslag het navolgende mededelen.

Hij moge beginnen met de beschouwing van de vragen en opmerkingen betreffende het postale bestel, welke in het Voorlopig Verslag op blz. 2, rechterkolom, onder de aan de Aanwingswet gewijde beschouwingen worden aangetroffen.

Het monopolie, grondslag voor het postvervoer, wordt uiteraard gehandhaafd. Zoals in de Memorie van Toelichting werd opgemerkt zijn de uitzonderingen op het monopolie van steeds geringer betekenis geworden.

Betreffende de vraag of het vervoer van brieven binnen de gemeente buiten het postmonopolie moet vallen is de eerste ondergetekende van mening, dat hiertoe niet moet worden overgegaan. De bestaande wettelijke bepalingen laten in bepaalde gevallen aan een ieder de vrijheid zijn eigen brieven tegen vergoeding buiten de postdienst om te laten bezorgen. Deze regeling zal in de Algemene Maatregel van Bestuur worden overgenomen. Indien de gelegenheid echter zou worden geopend ook brieven van verschillende afzenders te verzamelen om deze binnen de gemeente tegen vergoeding te bezorgen, moet worden gevreesd, dat in diverse steden zich z.g. *stadsposten* zouden ontwikkelen in concurrentie met PTT, hetgeen naar het oordeel van de eerste ondergetekende in hoge mate ongewenst zou zijn, omdat — nog afgezien van het feit, dat het bestaan van twee of meer besteldiensten in één plaats maat-

schappelijk bezien, oneconomisch moet worden geacht — particuliere besteldiensten het staatsmonopolie, dat o.m. door zijn uniform tarief een zegenrijke invloed uitoefent, zouden aantasten. Overigens bestaat voor het doen vervoeren van brieven buiten de postdienst om in gevallen als in het Voorlopig Verslag bedoeld geen aanleiding, daar, ook in de grote steden, de service van PTT aan redelijke eisen voldoet en moeilijk door een andere (kleinere) eenheid beter zou kunnen worden verzorgd. De eerste ondergetekende deelt daarom geheel de mening van andere leden, dat niet tot opheffing van het postmonopolie, als waarvan sprake, moet worden overgegaan.

Met genoegen heeft de eerste ondergetekende mogen vaststellen, dat geen bezwaar wordt gemaakt tegen het laten vervallen van de wettelijke maxima inzake de tarieven. Deze tarieven zullen in het algemeen volgens commerciële inzichten worden bepaald. Niettemin kan voor bepaalde gevallen, wanneer zulks op goede gronden ontleend aan het algemeen belang kan worden aanvaard, van een vergoeding op bovenbedoelde basis worden afgeweken.

In dit verband is de eerste ondergetekende b.v. bereid het nieuwsbladtarief op gestencilde of op andere dan in de huidige Postwet vermelde wijze mechanisch vermenigvuldigde stukken boven een bepaald minimum aantal voorshands te handhaven mits die stukken overigens aan de aan nieuwsbladen gestelde eisen voldoen.

Met voldoening heeft de eerste ondergetekende geconstateerd, dat wordt ingestemd met een regeling van de hoofdzaken in de wet en met overheveling van de nadere uitwerking in de Algemene Maatregel van Bestuur. Ook voor het bepalen van de definities in de algemene maatregel ziet hij geen beletsel. Integendeel, de gemakkelijker hantering van de algemene maatregel biedt gelegenheid tot sneller aanpassing aan nieuwe mogelijkheden.

Thans moge volgen een reactie op hetgeen in het Voorlopig Verslag onder het opschrift „Postwet 1954” werd opgemerkt.

In artikel 1, vierde lid, is inderdaad niet opgenomen als geoorloofd motief voor het weigeren of stuiten van het vervoer van stukken en pakketten het gevaar voor de goede zeden. De redenen, welke daaraan ten grondslag liggen zijn in de Memorie van Toelichting vermeld, waarin tevens werd gewezen op de mogelijkheid welke de wetboeken van Strafrecht en van Strafvordering terzake reeds bieden. In het Voorlopig Verslag zelf wordt reeds — en zeer terecht — gewezen op de moeilijkheid van beoordeling in gevallen, waarin niet in strijd wordt gehandeld met de bepalingen van het Wetboek van Strafrecht. Aangezien deze bepalingen moeten worden geacht voor ons gehele maatschappelijk leven bescherming te geven tegen pornografie, komt het niet juist voor, aan een vervoerbedrijf nog een subtieler discriminatie op te dragen.

De regeling inzake de postchèque- en girodienst is overgenomen uit de bestaande wettelijke regeling (ic de Girowet — *Staatsblad* 1936, nr 307), tegen de inhoud waarvan bij de Staten-Generaal nimmer enig bezwaar heeft bestaan.

De ondergetekenden delen niet de mening van de hier aan het woord zijnde leden, dat de positie van de postchèque- en girodienst zou dienen te worden geregeld op dezelfde wijze als voor de Rijkspostspaarbank is voorgesteld. Hoewel niet kan worden ontkend, dat de postchèque- en girodienst in zoverre met een bankinstelling is te vergelijken, dat de toevertrouwde middelen geldfunctie hebben, is het toch ook juist dat — zoals door vele andere leden wordt betoogd — deze dienst in belangrijke mate een verkeersfunctie vervult. Bovendien dient te worden overwogen, dat de postchèque- en girodienst en de postwisseldienst als media in het betalingsverkeer een soortgelijke rol spelen; het zijn twee alternatieven waarvan het publiek gebruik kan maken. Een en ander overziende zijn de ondergetekenden van oordeel, dat de door hen gekozen oplossing, de regeling van de postchèque- en girodienst als onderdeel van het PTT-bedrijf in de Postwet, de voorkeur verdient.

De ondergetekenden achten in dit verband een vergelijking tussen de voor de Rijkspostspaarbank en voor de postchèque- en girodienst ontworpen regelingen niet geheel juist. De Rijks-

postspaarbank neemt ten opzichte van de overige spaarbanken een belangrijke plaats in; op deze grond is het noodzakelijk de werkzaamheid van de Rijkspostspaarbank als spaarinstelling onder het beleid van de Minister van Financiën te brengen, terwijl overigens het beheer van deze instelling aan de PTT toevertrouwd kan blijven. Van de postchèque- en girodienst kan niet worden gezegd, dat hij ten opzichte van het particuliere bankwezen, afgezien van de omvang der toevertrouwde middelen, een overwegende plaats inneemt. Immers, deze toevertrouwde middelen mogen een geldfunctie uitoefenen, een credietinstelling is de dienst niet.

De bepaling, dat de Ministers van Verkeer en Waterstaat en van Financiën met inachtneming van de bij de wet gegeven voorschriften regelen kunnen stellen ten aanzien van de belegging van gelden, betekent niet, dat enige verandering zou komen in de tot dusverre bestaande toestand, waarbij de voor belegging beschikbare middelen op grond van de Beleggingswet worden belegd door de Centrale Beleggingsraad. Artikel I, tweede lid, van de Beleggingswet, waarin wordt bepaald, dat deze Raad is belast met de belegging van o.m. de hierbedoelde gelden alsmede dat de besluiten van de Raad tot belegging van gelden en tegelmedemaking van beleggingen van de postchèque- en girodienst worden uitgevoerd door de directeur van de Rijkspostspaarbank, ondergaat geen wijziging.

Krachtens de geldende regeling berusten de gelden, die liquide worden gehouden, in 's Rijks Schatkist, via de rekening-courant van de dienst met het Staatsbedrijf der PTT.

Naar het oordeel van de ondergetekenden zal de door hen voorgestelde regeling van de status van de postchèque- en girodienst niet verhinderen, dat maatregelen in het kader van het monetaire beleid, die ook voor deze dienst moeten gelden, op doeltreffende wijze worden genomen.

Zij zijn van oordeel, dat in dit opzicht de voorgestelde regeling, die een bestendiging van de huidige toestand inhoudt, tot generlei moeilijkheid aanleiding zal geven. Ook in dit opzicht is het dan ook naar de mening der ondergetekenden niet nodig, artikel 7 van het ontwerp Postwet analoog met het voorgestelde artikel 2 van de Postspaarbankwet te wijzigen.

Tenslotte moge de eerste ondergetekende deze gelegenheid te baat nemen om een ommissie, welke bij het indienen van de huidige ontwerpen werd begaan, te herstellen. In het wetboek van Koophandel komt namelijk in artikel 229d *bis* nog een verwijzing voor naar artikel 22 van de Postwet (*Staatsblad* 1919, nr 543). Dit zal gewijzigd moeten worden in een verwijzing naar artikel 7 van de Postwet 1954.

Teneinde hierin te voorzien zal in artikel 14 van het ontwerp een nieuw derde lid moeten worden ingevoegd, luidende als vermeld op bijgaande Nota van Wijzigingen.

Postspaarbankwet 1954

De enige bate van betekenis van de Rijkspostspaarbank wordt gevormd door de rente der belegging. Deze omvat zowel de opbrengst van de reserve als die van de belegging der saldi-tegoeden.

De exploitatiewinst wordt derhalve in feite grotendeels gevormd door de opbrengst der beleggingen. Zij komt ten goede aan de reserve krachtens het bepaalde in het tweede lid van artikel 13.

Artikel 13, lid 5 en 6, bepaalt echter met zoveel woorden wat dient te geschieden, indien het reservefonds het bij Algemene Maatregel van Bestuur vast te stellen maximum heeft bereikt. Is dit maximum namelijk bereikt, dan vindt storting van het meerdere in 's Rijks Schatkist plaats.

Van een versluiering is naar de mening van de ondergetekenden dan ook geen sprake.

Instelling van een PTT-raad

Het is niet de bedoeling de bevoegdheden van de PTT-raad beperkter te doen zijn dan die van de oorspronkelijke Postraad, doch wel om de taak van de nieuwe Raad meer uitvoerbaar te doen zijn en deze in het bijzonder aan te passen aan de behoeften van de praktijk.

De onbeperktheid in de taakuitvoering moge blijken uit de bepaling, dat de Raad niet gebonden is aan het uitbrengen van advies wanneer zulks gevraagd wordt, doch volkomen vrij is ook uit eigen initiatief die punten aan de orde te stellen, zowel bij de Minister als bij de bedrijfsleiding, welke naar zijn oordeel nadere aandacht verdienen.

Een „raad van toezicht” wordt door de eerste ondergetekende niet nodig geacht naast het toezicht hetwelk wordt uitgeoefend door de externe accountant, door de Algemene Rekenkamer en door de Staten-Generaal, en naast de algemene supervisie welke door de verantwoordelijke bewindsman, waar nodig in overleg met de Minister van Financiën, wordt gehouden.

Opgemerkt moge overigens worden, dat de vroegere Postraad, hoewel betiteld als een „Raad van Advies en Toezicht” nimmer tot enig toezicht is gekomen en ook niet zou hebben kunnen komen, omdat hem daartoe de nodige middelen ontbraken.

Tenslotte betekent het houden van toezicht, dat de Raad alsdan een mede-besturende taak zou verkrijgen, hetgeen ongewenst moet worden geacht.

Dat de voorgestelde Raad wel toezicht houdt bij de Rijkspostspaarbank is te verdedigen als de voortzetting van een bestaande wettelijke toestand en op grond van het specifieke karakter van de rechtspersoon Rijkspostspaarbank in beheer bij het Staatsbedrijf der PTT.

Overigens is de omvang van het toezicht ook beperkt door de werkzaamheden, welke door de Beleggingsraad worden uitgeoefend.

Inderdaad had de vroegere Postraad de bevoegdheid de Minister te adviseren in „alle zaken” de PTT betreffende. Wat betekende dit echter in feite? Geenszins, dat de raad zich met alle details bezig hield. Hij nam slechts kennis van de algemene lijnen en beperkte zich in de praktijk tot zaken van algemeen beleid.

De eerste ondergetekende geeft er de voorkeur aan, de verhoudingen reëel te zien, van daar dat hij — op grond van de praktijk uit het verleden — de nieuwe taak beter meende te omschrijven met die van het geven van advies aan de Minister „in alle zaken van algemeen beleid, in het bijzonder omtrent de wijze waarop de leiding van het Staatsbedrijf dit aan zijn maatschappelijke functie doet beantwoorden”.

Aldus wordt de taak direct op een hoger plan gebracht, terwijl daarnaast toch de mogelijkheid blijft bestaan details te behandelen voorzover dit bij de wijze waarop het dagelijks beleid wordt uitgevoerd aan de orde zou komen. De vroegere Postraad kon de bedrijfsleiding adviseren in alle zaken het bedrijf betreffende. Dit hield dus ook in de zaken betreffende het algemeen beleid. De eerste ondergetekende acht dit onjuist. Zodanige bevoegdheid moet de Raad naar zijn oordeel slechts hebben tegenover de verantwoordelijke Minister.

De eerste ondergetekende heeft mitsdien de mogelijkheid tot het uitbrengen van advies door de Raad jegens de bedrijfsleiding beperkt tot de uitvoering van de diensten van het bedrijf.

De PTT-raad behoudt de bevoegdheid inlichtingen in te winnen bij de bedrijfsleiding.

Ten aanzien van de ambtenaren zal hij dit slechts kunnen doen met instemming van de bedrijfsleiding. Met dit laatste wordt niet bedoeld, dat de inlichtingen op zichzelf de Raad onthouden zouden kunnen worden, doch alleen dat de bedrijfsleiding in voorkomende gevallen de daarvoor meest deskundige ambtenaren kan aanwijzen.

De bedoeling van dit voorschrift is dus geen andere dan voor de Raad zo goed mogelijke voorlichting te waarborgen omdat de deskundigheid of de kennis van de ambtenaren beter door de bedrijfsleiding dan door een buitenstaander kunnen worden beoordeeld.

De toegang tot de gebouwen wordt inderdaad uitgesloten voor gevallen waarin de veiligheid van de Staat zich daartegen verzet. Er zijn nu eenmaal veiligheidsmaatregelen vastgesteld door de daartoe bevoegde autoriteit, welke voor een ieder en een iegelijk gelden. De eerste ondergetekende vermag hierin geen bezwaar te zien.

De ervaringen, met de Postraad opgedaan, zijn niet van belangrijke betekenis geweest.

Het college heeft zich naar beste weten van zijn taak gekweten, doch het heeft — zoals bij elke nieuwe instelling — geruime tijd geduurd voordat een zekere werkwijze zich had geconsolideerd. Overigens moge in dit verband worden verwezen naar hetgeen terzake werd opgemerkt in de Memorie van Toelichting.

De taakverdeling tussen PTT-raad en het college van gedelegeerden uit zijn midden, is als volgt gedacht. De Raad behandelt de algemene vraagstukken, terwijl het college van gedelegeerden meer in het bijzonder tot taak heeft de behartiging van de dagelijkse gang van zaken, de voorbereiding van de door de Raad te behandelen zaken, de kennismaking van en het uitbrengen van advies aan de Raad over algemene en bijzondere onderwerpen betreffende het financieel-economische beleid.

De taak van de Raad is — zoals uit het voorafgaande reeds voortvloeit — niet te vergelijken met de taak van het college van commissarissen in een NV, omdat de Raad geen medeverantwoordelijkheid draagt en geen medezeggenschap bezit.

De bemiddelende functie, welke aan de PTT-raad is toegedacht, zal bestaan in het geven van inlichting aan het publiek of meer in het bijzonder aan de gebruikers van bepaalde diensten.

Een gelijke bevoegdheid — doch dan in regionaal verband — zullen de PTT-kamers verkrijgen. Aangezien het hier dus betreft toelichting over bepaalde maatregelen of bepaalde diensten behoeft een conflict tussen bedrijfs- en gebruikersbelangen niet gevreesd te worden.

De overwegingen omtrent de verhouding tussen de beide hierbedoelde belangen komen alleen aan de orde bij de beschouwing van het algemeen beleid dan wel bij de behandeling inzake de uitvoering van de verschillende diensten. Voorlichting geschiedt uitsluitend over vaststaande punten.

Zoals is aangegeven zullen de voorzitter en leden van de PTT-raad worden benoemd door de Kroon. Het ligt in de bedoeling van de eerste ondergetekende in de Algemene Maatregel van Bestuur te doen opnemen, dat deze benoeming zal geschieden op voordracht van de Minister van Verkeer en Waterstaat en voorts op aanbeveling van verschillende Ministers alsmede van het georganiseerde bedrijfsleven.

In de PTT-raad zullen mede ambtshalve zitting hebben de voorzitters van de PTT-kamers. De instelling van de afzonderlijke PTT-kamers wordt door de eerste ondergetekende wenselijk geacht omdat het aldus mogelijk zal zijn de behandeling van PTT-zaken in regionaal verband te bezien; een regionale indeling welke gelijk is aan die van de provincies en de drie

grote gemeenten Amsterdam, 's-Gravenhage en Rotterdam. De benoeming van voorzitter en leden dezer colleges zal — zo ligt in de bedoeling — geschieden door de Minister van Verkeer en Waterstaat op voordracht van de Commissaris der Koningin. Aanbevelingen zullen worden gevraagd aan burgemeesters, voorzitters van de Kamer van Koophandel, voorzitters van bedrijfschappen, bedrijfs- en vakgroepen van andere bedrijfsorganen, alsmede aan voorzitters van organisaties vertegenwoordigende de vrije beroepen.

Hoewel de medewerking, welke te allen tijde van de Kamers van Koophandel mocht worden ontvangen, op hoge prijs wordt gesteld en op bestending daarvan in de toekomst wordt gehoopt, zijn de taken welke aan PTT-raad en PTT-kamers worden toegekend op beperkt terrein van zo ruime strekking dat zij naar het oordeel van de eerste ondergetekende niet kunnen worden waargenomen door de Kamers van Koophandel, die zich immers niet zo specifiek en diepgaand kunnen bezig houden met PTT-vraagstukken omdat haar aandacht ook voor een reeks van andere problemen wordt gevraagd. Een remmende of vertragende invloed van de nieuw in te stellen colleges behoeft naar de overtuiging van de eerste ondergetekende niet gevreesd te worden.

Waar mogelijk zal contact met de Kamers van Koophandel onderhouden worden, terwijl daarenvens deze Kamers vertegenwoordigd zullen zijn in de regionale colleges.

De samenstelling van de PTT-raad en -kamers zal — zoals uit het voorafgaande duidelijk zal zijn geworden — inderdaad zo representatief mogelijk zijn. Representatief dan in de zin van een vertegenwoordiging van belangengroepen, die geacht kunnen worden de bedrijfs- en gebruikersbelangen te kunnen toetsen en beoordelen met betrekking tot het algemeen beleid van het Staatsbedrijf der PTT en de door dit bedrijf uit te voeren diensten. Aan een vertegenwoordiging naar politieke richting of religieuze overtuiging is nadrukkelijk niet gedacht.

Het ligt in het voornemen de voorzitter, plaatsvervangend voorzitter en de secretaris der verschillende colleges voor onbepaalde tijd te benoemen. De leden zullen zitting hebben gedurende vier achtereenvolgende jaren, doch niet direct herbenoembaar zijn.

De Minister van Verkeer en Waterstaat a.i.,

H. WITTE.

De Minister van Financiën,

VAN DE KIEFT.